

Näidendi esitusõigusi vahendab Eesti Teatri Agentuur.

Tallinna Linnateater

Lai 23, Tallinn 10133
linnateater.ee

facebook.com/linnateater
twitter.com/linnateater
instagram.com/linnateater

Kavalehe koostas Triin Sinissaar,
kujundas Katre Rohumaa,
fotod proovist Siim Vahur

Dennis Kelly

**Gorge
Mastromase
rituaalne
tapmine**

(The Ritual Slaughter of Gorge Mastromas)
Inglise keelest tõlkinud **Anu Lamp**

Lavastaja **Priit Pius**
Kunstnik **Kristjan Suits**
Valguskujundaja **Mari-Riin Paavo (Ugala)**
Helilooja ja muusikaline
kujundaja **Andres Kõpper**

Etenduse juht **Ave Kaing-Kaabel**

Esietendus 19. oktoobril 2019 Taevalaval

Teatri peanäitejuht: Elmo Nüganen
Teatri direktor: Raivo Põldmaa

Osades

Gorge Mastromas	Märt Pius
A	Evelin Võigemast
M	Allan Noormets
Louisa	Liis Lass
Hotelli portjee	Karl-Markus Pihlakas (külalisena)
Gel	Tõnn Lamp
Pete	Mikk Jürjens

Dennis Kelly Tony auhinna, mille ta pälvis näidendi "Taking Care of Baby" eest.

DENNIS KELLY

Dennis Kelly sündis 16. novembril 1970 Põhja-Londonis viielapselises iiri perekonnas ja sai katoliikliku kasvatusena. Kuueaastasena jättis ta kooli pooleli ning asus tööle – alguses turul, hiljem supermarketis. Töö kõrvalt avastas ta enda jaoks teatri, liitudes kohaliku näiteringiga. Kolmeaastasena lõpetas ta Londoni Ülikooli Goldsmithi kolledži draama ja teatrikunsti erialal. Samal ajal kirjutas ta ka oma esimese näitemängu „Debris“, enda väitel kujutledes iseend seal mängimas. Näidend võeti publiku poolt hästi vastu ja Kelly jätkas kirjutamist. Sündisid „Osama the Hero“, „After the End“ ning „Armastus ja raha“, mis on jõudnud lavale ka Eestis – 2014. aastal lavastas selle Linnateatris Sander Pukk.

Pärast esmast edu teatris suundus Kelly mõneks ajaks telemaastikule, kirjutades stsenaariumi BBC komöödiaseriaalile „Pulling“, mille eest pälvis 2007. aastal BAFTA teleauhinna ja 2008. aastal Briti Komöödiaauhinna. Samuti on ta kirjutanud kuuldemängu „The Colony“, mis võitis parima audionäidendi preemia Prix Europa festivalil.

2007. aastal esietendusid Londonis dokumentaaldraama stiilis kirjutatud, lapsetappu käsitlev „Taking Care of Baby“ ja koolikiusamise teemaline „DNA“, mis on nüüdseks jõudnud paljude

Suurbritannia koolide õppekavasse. Paar aastat hiljem etendus Birminghamis ja Edinburghis vägivallateemaline „Orphans“ ja Londonis „The Gods Weep“, mis oli Kelly kaasajastatud versioon Shakespeare'i „Kuningas Learist“ ning võeti kriitikutelt vastu kõhklevalt.

Suuremat menu sai Kelly taas nautida 2011. aastal, kui Royal Shakespeare Company esituses tuli lavale tema ja Tim Minchini muusikaliversioon Roald Dahli lasteraamatust „Matilda“. Lavastus jõudis välja West Endile ja noppis rea auhindu. Mountview Teatriakadeemia omistas Dennis Kellyle ja Tim Minchinile „Matildaga“ tehtud töö eest humanitaarteaduste audoktori kraadi.

Paar aastat hiljem tegi Londoni teatri The Royal Court värske kunstiline juht Vicky Featherstone Kellyle ettepaneku panna lavale tema näidend „Gorge Mastromase rituaalne tapmine“. Kelly oli sellest võimalusest vaimustunud, nimetades seda kõige põnevamaks asjaks, mis tema senise karjääri jooksul on juhtunud. Esietendus toimus The Royal Courtis 5. septembril 2013.

Hiljem on Kelly kirjutanud muuhulgas „Pinocchio“ dramatiseeringu National Theatre'i jaoks ja 2018. aastal esietendus teatris The Royal Court tema uus näidend „Girls & Boys“. Samuti on

ta jätkanud telestsenaariumite kirjutamist.

Dennis Kelly näidendeid on lisaks Suurbritanniale lavastatud Saksamaal, Austrias, Šveitsis, Slovakkias, Hollandis, Iirimaa, Islandil, Tšehhimaal, Bulgaarias, Poolas, Itaalias, Austraalias, Jaapanis, USA-s, Belgias, Taanis, Rumeenias, Kanadas ja Eestis.

KATKEND DENNIS KELLY INTERVJUUST DOMINIC CAVENDISHILE

väljaandes *The Telegraph* 27. augustil 2013

„Gorge Mastromase rituaalne tapmine“, mida reklaamitakse kui „pahaendelist moraalijutustust“, on lugu ühe tavalise mehe elukäigust, kes võtab oma tegutsemispõhimõtteks lihtlabaselt valetamise. „Ühel päeval tuli mulle mõte, et kui ma vaid valesin, saaksin kõik, mida ma tahan,“ selgitab Kelly. „Mulle tundus, et kui sa ennast moraalikõidikutest vabastaksid, saavutaksid võib-olla võimu inimeste üle. Minu järgmine mõte oli, et sel juhul saaks sinust koletis.“

Üks märkimisväärne asi ebatavalise nimega peategelase juures on see, et ta sündis aastal

1973 – Kellyl on fookuses tema enda põlvkonna, mitte näiteks *baby-boomer*’ite läbikukkumised ja möödalaskmised.

„Ma arvan, et tagasi vaadates me taipame, et see on olnud väga kummaline ajajärk,“ ütleb ta. „Pärast majanduslangust oli palju inimesi, keda süüdistada, aga oli veel ka palju neid, keda me ei süüdistanud. Ma mäletan, et nägin telesaadet pealkirjaga „Miljoni naela kinnisvaraeksperiment“ – sa võisid teenida miljon naela, kui suutsid müüa järjest maha kümme maja. Praegu mõtleksime me: „Mis kurat teile õieti pähe kargas?“ Meie finantskultuur on olnud üks suur püramiidskeem ja asi ei ole ainult rahas, kogu maailm on omadega p...s.“ /---/

„Teatrivaatajana ma ei salli, kui keegi ütleb mulle ette, mida mõelda, niisiis ei tohiks me minu meelest publikuga niimoodi käituda,“ ütleb Kelly. „Sinu töö on kirjutada sellest, mis sinu veendumuse kohaselt on tõde. Hea tekst on mingis mõttes katsetus avaldada enda kohta mingi saladus, mida sa ei tahaks inimeste ees välja öelda. See võib olla mingi väikseim asi maailmas. „Minu süngeid mõtteid haudavas südames on niisugune tunne, et ...““

KATKEND DENNIS KELLY INTERVJUUST MADDY COSTALE

väljaandes *The Guardian* 10. septembril 2013

Proovide vaatamine muutis seda, millisena Kelly ise omaenda näidendit näeb. „Alguses mõtlesin, et see räägib sellest, kuidas kapitalism on kõik p... keeranud. Siis näis mulle, et see on pigem siiski korruptsioonist. Siis mõtlesin, et ei, see ei ole sellest, see räägib pigem mehest, kes õpib ära valetamise. Nüüd olen arvamusel, et see ei räägi mitte ühestki neist asjust. Ausalt öeldes ma ei oskagi täpselt öelda, millest see näidend on.

Ja ma ei muretse selle pärast üldse,“ jätkab ta. „Viimasel ajal on levinud selline tendents, et näitemängud peavad olema justkui teesid, esitama mingi väite ja vastama küsimustele. Aga näidend võib ka esitada küsimusi, ilma et teaks vastust. Minu jaoks on see palju huvitavam.“ Üks seesugune hetk on „Gorge Mastromases“, kui seal väidetakse, et headus ja argus on tegelikult üks ja seesama. „Ma ei tea, kas ma usun seda või mitte, aga mul on hirm, et see võib olla tõsi.“

Selle aasta alguses Stückemarkti teatريفestivalil peetud kõnes oli Kelly keskseks teemaks „tõeotsing“. Pärast internetis avaldamist põhjustas see

kõne omajagu poleemikat, kindlasti ka tänu pealkirjale „Miks poliitiline teater on täielik kuradi ajaraiskamine“. Ta rõhutab, et sõnum, mida ta püüdis edasi anda, oli järgmine: „Olulisem, kui poliitika kohta arvamust avaldada, on see, et sa jääksid iseendale truuks. See kõlab nagu mingi vana hipi jutt, aga igaüks peab kirjutama sellest, millesse ta usub. Kui sa tahad kirjutada näitemängu inimsuhetest, siis tee seda – ära kirjuta näidendit Süüriast, sest näidendi Süüriast peab kirjutama inimene, kes sellest teemast tõesti hoolib.“

Sellegipoolest usub ta ka, et ühemõtteliselt poliitiline teater riskib publiku huvi kaotamisega, sest tuletab neile meelde, kui abitud nad on. „Me näeme sageli lavastusi, mille sõnumiga sa oled igati päri, aga ometi ei saa sa nende asjade suhtes midagi ette võtta. Kuid sa saad midagi ära teha omaenda elus ja selle osas, kuidas sa otsustad seda elada.“

Siinkohal räägib ta isiklikust kogemusest. Praegu 42-aastane Kelly alustas kirjutamist õieti alles pärast 30. eluaastat; jätnud kuueteistkümnelt kooli pooleli, töötas ta mitu aastat turul, seejärel Sainsbury supermarketis aedvilju pakkides, siis kunstireprosid pakkides, vajudes samal ajal üha enam alkoholismi küüsi. „Mulle meeldis algselt peale juua – mulle tundus, et see oli ainus asi, mida mul inimestele pakkuda oli,“ kirjeldab ta noort iseennast, kellele ta praegu tahaks vastu hambaid

virutada. „Ükskõik, kui täis ma jäin, läksin ikka järgmise joogi järele.“ Ta oli kolmekümneks saamas, kui märkas, et valetab alkoholi kohta, peidab pudeleid ja valab salaja veiniklaasi viskit. Alkoholist loobudes andis ta endale ka võimaluse öelda lahti „hirmust ja ebakindlusest – mis väljendub alati ülbusena, pideva vajadusena ennast tõestada. See oli õige tegu, sest ainult niimoodi on sul viimaks ometi võimalus hakata päriselt oma elu elama.“

Kahekümnendate eluaastate alguses oli tema jaoks iga nädala helgeks hetkeks õhtu, mille ta veetis asjaarmastajate näiteringis Barnetis, Põhja-Londoni äärelinnas asuvas eeslinnas, kus ta üles kasvas. Tänu näitlemisele avastas ta enda jaoks kirjutamise, „aga läks tükk aega, enne kui ma tundsin, et mul on midagi öelda“. Kui see tunne viimaks tuli, kehtestas ta enese jaoks reegli: „Ma ei kavatsenud hakata kirjutama raha eest, sest kavatsesin kirjutada ainult neid asju, mida ise tahtsin. Laias laastus olen sellele kindlaks jäänud.“

PRIIT PIUS

Dennis Kelly „Gorge Mastromase rituaalne tapmine“ on Linnateatri näitleja Priit Piusi (sündinud 1989) lavastajadebüüt. Põhimõtteline huvi lavastamise vastu on Priidul enda sõnul olnud juba lavakunstikooli ajast, kus ta lõpetas 2012. aastal Elmo Nüganeni käe all näitlejana 25. lennu, aga kindlaks otsuseks vormus see 2018. aasta alguses, kui mitmete rollide vahel tekkis vabam hetk. Käivitavaks teguriks sai aga materjal ise, mis köitis nii oma huvitava struktuuri kui ka teemaga.

„Üks teema, mis mind seal puudutab, mille peale ma olen viimasel ajal hakanud palju mõtlema, on see, et mis asi on võim,“ rääkis Priit 2019. aasta kevadel Linnateatris antud intervjuus. „Kes on need inimesed, kes juhivad meie maailma? Üks asi on poliitika, aga teine asi on reaalne võim, millele poliitika veel omakorda allub. Need mahhinatsioonid, millele tavainimene oma igapäevaelus ei mõtle, ükskõik, mis tööd sa teed – ja parem ongi, sest sellest tekib marioneti tunne, kui sa hakkad mõtlema, kui palju sinu eest ära otsustatakse. Sul on illusioon vabadusest või valikuvabadusest, aga tegelikult seda ju ei ole, kui sa just ei ela metsas, ei hari ise põldu, ei kasvata ise loomi. Kapitalistlikus maailmas oleme

kõik mingisuguse niidiga ühendatud ja see niit ei lähe mitte paljude, vaid väheste püramiidi tipus olevate inimesteni välja. See on põnev mõte, samas ka hirmutav küsida endalt, mis on need süsteemid, mille ohvriks inimesed langevad. /---/ Lugesin üht uudist, mis pani kuidagi väga mõtlema, et 50% kogu maailma rahast kuulub 26 inimesele. Ja kui mõelda, et maailmas on peaaegu kaheksa miljardit inimest, on ebavõrdsus sealjuures nii suur, et teadvus tegelikult ei suudagi seda hoomata. Mingis mõttes otsustavad nemad, mida me tarbida saame, mis on kallim, mis on odavam. Läbi kõigi nende justkui pisikeste otsuste juhivad nad tegelikult maailma. Me räägime inimelu hindamatust väärtusest, aga ma arvan, et kellegi jaoks on see täiesti väljaarvutatav ja keegi ongi seda teinud.“

Priit on tunnistanud, et kui keegi teine oleks talle varem Gorge Mastromase rolli pakkunud, oleks ta seda hea meelega mänginud, nüüd aga kujunes nii, et peategelast kehastab Märt Pius – Priidu kaksikvend ning ühtlasi ka kursusekaaslane ja kolleeg. Praeguseks on vendade omavahe-line sarnasus Linnateatri lojaalsele publikule juba ammu teada, aga 25. lennu bakalaureuselavastuses „Scapini kelmused“, mida mängiti Lavaaugus, õnnestus Elmo Nüganenil seda silmapetteks nii kavalalt ära kasutada, et vaatajaskond imestusest ahhetas. Kui Molière'i „Scapini kelmustes“ kehas-

tasid nad sama tegelast, siis kaksikvendi on nad mänginud Diana Leesalu ja Kaarel B. Väljamäe kirjutatud loos „Kriipsud uksepiidal“. Kahasse pälvivid vennad 2010. aastal ka Voldemar Panso nimelise näitlejapreemia.

Esietenduse hetkeks oli Priit Pius näitlejana kaasa teinud kahekümnes Linnateatri lavastuses, nende hulgas näitlejadebüüt Kaarel B. Väljamäe monotükis „Suur mees juba“ ja Gabrieli roll Eduard Bornhöhe ainelises suvelavastuses „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimased päevad“ (mõlemad lavastanud Diana Leesalu). Samuti on ta mänginud Urmas E. Liivi filmis „Must alpinist“ ja Elmo Nüganeni filmis „1944“.

KATKENDEID
MARKKU SALO
RAAMATUST
„ETTEVAATUST,
NARTSISSIST! ÜHE
ADVOKAADI
KOGEMUSI ISIKSUSE-
HÄIREGA INIMESTEST“
(eesti keelde tõlkinud Märt Krell,
Johannes Esto Ühing, 2012)

Mõistega „nartsissist“ iseloomustatakse inimest, kes ei soovi sõltuda teistest inimestest ning ta ise ka ei taha arvestada teiste inimestega. Selle mõiste all mõeldakse niisugust ennastmeelitvat ja isekat käitumist, mis ei arvesta teiste inimeste tunnete, õiguste ja vajadustega olemasolevate võimaluste piires teatud ajahetkel. Lisaks eespool mainitule kasutab taoline isik teisi inimesi enda huvides põhjendamatuks ära. Kuigi nartsissistid tahaksid olla igas asjas teistest täiesti sõltumatud (nad kinnitavad endale pidevalt, et just nii see ongi), siis tegelikkuses on nad vägagi sõltuvad – näiteks teiste inimeste imetlusest. /---/

Nartsissismihäirega inimesel on harilikult kujunenud endast ebarealistlik pilt. Ta kujutab ette, et inimesena on ta suurepärane, erakordne ja täiesti unikaalne. Enesearmastuse toel on ärganud veendumus, et temast on suutelised aru saama vaid teised väljapaistvad inimesed: teistsugustega polegi mõtet tegemist teha. Nartsissismihäirega inimene elab usus, et tal on õigus saada teiste erakordse kohtlemise osaliseks, ja on veendunud, et kõik teised peavad ilmtingimata täide viima isegi tema kõige suurejoonelisemad soovid. Mõistagi ei pea ta ise alluma samadele reeglitele-normidele, mis on kehtestatud teiste jaoks. Nartsissist kasutab teisi inimesi ära ilma igasuguse häbitundeta. Ta ei oska tunda tänulikkust isegi siis, kui teised näevad tööpoolest palju vaeva, et tema väikseimadki soovid saaksid täidetud. Ta kadestab teisi, kuid on arvamusel, et hoopiski teised on tema peale kadedad.

[Ameerika psühholoogi Sam] Vaknini arvates on inimesed harilikult endaga rahul, kui neil aeg-ajalt õnnestub saada kaasinimestelt komplimente ning mõnikord harva keegi nende suhtes heakskiitu ja imetlust üles näitab. Kuid siis, kui inimene saab korraga liiga suure tähelepanu osaliseks, tunneb ta end tavaliselt pisut ebamugavalt. Kuid nartsissismi-häiret kandev inimene elabki ainuüksi temale osutatud tähelepanust, tema arvates ei saa ta seda kunagi piisavalt. Mõnede hinnangute kohaselt projitseerivad nartsissistid enda isiksuseomadustest teistele valelikku pilti. Nad esinevad hoopis kellegi teisena ega lase oma tegelikel isiksuseomadustel välja paista. Kui inimesed ei taha talle tähelepanu vabatahtlikult anda ning tema lähedased – ehk nartsissisti õukond – ei soovi teda vabatahtlikult ülistada, siis hakkab ta neilt tähelepanu välja pressima. Taoline tähelepanu koosneb esitatud viisakusavaldustest, positiivsest tagasisidest ning seksuaalsetest vallutustest. Nartsissisti silmis muutub see kõik valuutaks, mida Vaknin kutsub nartsissismi allikaks.

Kõrvalseisjale võivad nartsissistliku häirega inimesed näida ausate ja sõbralikena. Tegelikult nad seda pole. Oma „õukonda“ kuuluvate isikutega käituvad nad ülisõbralikult ning püüavad neid iga hinna eest hoida rahulolevaina. Tavaliselt saavad „õukondlased“ talt sageli ka mitmesuguseid „alkäemakse“. Oma vaenlastega käituvad nad halastamatult. Kes ta „õukonna“ maha jätavad või sellest välja langevad, neile saavad üldjuhul osaks erinevad repressioonid.

Häiret kandvate inimeste teod on tõepoolest salakavalad: eemalt vaadates paistaks nende käitumine justkui õigena ja nende teod õiglased. Kuid aeg-ajalt muutub häiriku käitumine siiski niivõrd eriliseks, et tavapärase ja asjaliku suhtlemisega harjunud inimesel kulub hulk aega, enne kui ta hakkab üldse millestki aru saama. Tohtu lipitsemine, kohatult kõva häälega rääkimine ning võõraste inimeste praktiliselt silmapilkne sõbrakspidamine on häiriku puhul täitsa tavaline käitumisviis. Talle on iseloomulik alustada suhtlemist kellegagi kohe familiaarses võtmes. Tavaliselt tähendab see seda, et nad püüavad mõjutada käimasolevat kohtuprotsessi, üritades kohtunikule seletada, kuidas asjad on „tegelikult“.

Sageli saadab nartsissiste ka liiga kiire edu sotsiaaltöötajatega lävimisel. Neil on oskus osavalt ametnike külje alla ujuda ning siis seletada oma lood neile eriti usutavaks, mis ei jäta pärisohvriks enam mingeid võimalusi oma seisukohtade selgitamiseks.

Üldise arusaamise kohaselt pole nartsissistlik isiksusehäire iseloomult pärilik, s.t sellel puudub geneetiline päritolu. Laps saab selle vanemalt õppimise kaudu ehk oma kasvukeskkonnas omandatud kogemustega. Lisaks on mõned teised asjatundjad avaldanud arvamust, et tänapäevale valdavalt omases elustiilis tulevad inimeste nartsissistlikud iseloomujooned eriti hästi esile ning see on heaks kasvupinnaseks ka üha suurematele probleemidele.

Osavamad nartsissistid oskavad esineda väga usutavalt kellenagi, kes nad tegelikult pole. Mõnda aega on nad võimelised oma käitumisega jätma endast täiesti normaalse inimese mulje. Aga kui nad peavad pikemat aega viibima ühtede ja samade inimeste mõjupiirkonnas, siis hakkab vääramatult ilmnema nende võimetus luua terveid inimsuhteid ning see torkab paratamatult silma.

Üldiselt arvatakse, et isiksusehäirega inimesed on intelligentsed ja suudavad teistega manipuleerida just selliselt, nagu nad ise tahavad, ning pole vahet, kas tegemist on abikaasa, vastaspoole või nende enda advokaadiga või isegi kohtunikuga. Ei saa eitada, et mõned häirikutest ongi manipuleerijana tõepoolest väga osavad. /---/ Isiksusehäirega inimese terve elu, tema väljamõeldud põhjendused ning mõttekonstruktsioonid põhinevad üldiselt varel.

Töörühm

Lavastusjuht Mart Saar

Etendusteenistuse juht Kristi Pumbo

Dekoratsioonid Pärtel Tall, Tiit Villemsoo,
Airi Look, Rene Vernik, Roman Kuznetsov

Kostüümid Ene Palu, Aalja Soome,
Airiin Saar, Tiina Uibo, Jaana Leib

Heli Haar Tammik, Arbo Maran, Indrek
Tiisel, Lauri Urb, Nikita Šiškov

Valgus Neeme Jõe, Teet Orupõld, Talis
Toit, Sten Ojaperv, Margus Sepman

Rekvisiit Terje Kessel-Otsa, Veeli Tamm,
Margus Mänd, Liisa Tetsmann

Grimm Anu Konze, Enda Karimõisa, Annifrid
Muda, Marika Paesalu, Heldi Aun-Trepp

Riietajad Külli Pavelson, Anneli Kõrvel,
Õnne Meronen, Maris Mihašova

Lava Jaak Kaljurand, Jaan Kaljurand, Tarvo
Elblaus, Jarko Rahnel, Joonas Eskla, Ilmar
Aru, Rein Jurna, Ando Tammsaar

Tallinna Linnateatri toetajad ja koostööpartnerid

Tallinna Kultuuriamet
Kultuuriministeerium
Eesti Kultuurkapital

Hooaja peatoetaja Utilitas

Suurtoetajad Espak, Nordecon, ABC Motors

Toetajad Advokaadibüroo COBALT,
Advokaadibüroo TurnStone, Collistar,
Dr. Hauschka, Floorin, Igepa, Ilotrükk,
e-toidupood FOODMOOD, Medicum,
MyFitness, Pariisi Vesi, Pro Beauté,
Ühisteenused, Meedius Eesti

Publikut kostitavad Paulig, Fazer Eesti,
Greenfield, Marmiton, Reval Kondiiter

Täname: Joonas Torim, Hanno Rajamets, Saku Läte

Lavastust toetas:

LEIDA RAMMO LINNATEATRI FOND

Eesti Rahvuskultuuri Fondi juures tegutseva Leida Rammo Linnateatri fondi eesmärgiks on toetada Tallinna Linnateatrit ning tunnustada teatri loomingulist kollektiivi.

Annetusi Leida Rammo
Linnateatri fondile saab teha:

Saaja: Sihtasutus Eesti
Rahvuskultuuri Fond

Pank: EE672200221001101347
SWEDBANK

Selgitus: Annetus
Leida Rammo Linnateatri fondi

TALLINNA LINNATEATER ON EESTI ESIMENE ROHELINE TEATER!

See kavaleht on valmistatud Ecolabeli
sertifikaadiga märgistatud paberist.

Loe roheline kontori kohta lisaks:
ekja.ee/et/roheline-kontor/

